

Vaimupuu fotokonkursi
lõpetamine Salme
Kultuurikeskuses Tallinnas

Lk 11 -13

Caremate teenuse saaja
pilgu läbi

Lk 14-15

Lemmikloom ei ole mänguasi

Lk 16-17

Militaarlaager 2018

Lk 18-19

Rehabilitatsiooniplaani
head ja vead

Lk 6-7

Kaanelugu lk 2:

**PÄIKESELINE
MARIA**

SISUKORD

- 1 >> JUHTKIRI:
Janek Muru
- 2-5 >> MEIE INIMESED:
Päikeseline Marja, igavesti laps
- 6-7 >> TASUB TEADA:
Rehabilitatsiooniplaani head ja vead
- 8-9 >> TASUB TEADA:
Abivahendite süsteemi ootavad ees
olulised täiendused
- 10 >> TASUB TEADA:
Toimetulekupiir tõstetakse 150 euron
- 11-13 >> SÜNDMUS:
Vaimupuu fotokonkursi lõpetamine
Salme Kultuurikeskuses Tallinnas
- 14 -15 >> EKSPERIMENT:
Caremate teenuse saaja pilgu läbi
- 16 -17 >> EESTI ELU:
Lemmikloom ei ole mänguasi
- 18 -19 >> SÜNDMUS:
Militaarlaager 2018
- 19 - 20 >> SÜNDMUS:
10. erivajadusega inimeste
laulu- ja tantsupidu
- 21- 23 >> SÜNDMUS:
Liikumispuudega inimesed Tallinna
Lennujaamas
- 24 >> KÖÖGINURK:
Jõulumaius

TOIMETUS

JANEK MURU
peatoimetaja
janek@vaimupuu.ee

KERTTU RAKKE
tegevtoimetaja

TAIRE EHAVER
Kööginurga toimetaja

TIINA AZOJAN
Fotograaf

Toimetuse üldinfo:
Gsm: +(372) 5563 4449
toimetus@vaimupuu.ee
www.vaimupuu.ee

Makett ja kujundus:
*küljendus: Janek Muru,
Vaimupuu*

Trükk: *Prinditeenus OÜ*
*Aadress: Narva maantee
150, 13628 Tallinn*

*Paber: G-Print (kaaned: G-
Print 150g/m² ja sisu G-Print
115g/m²)*

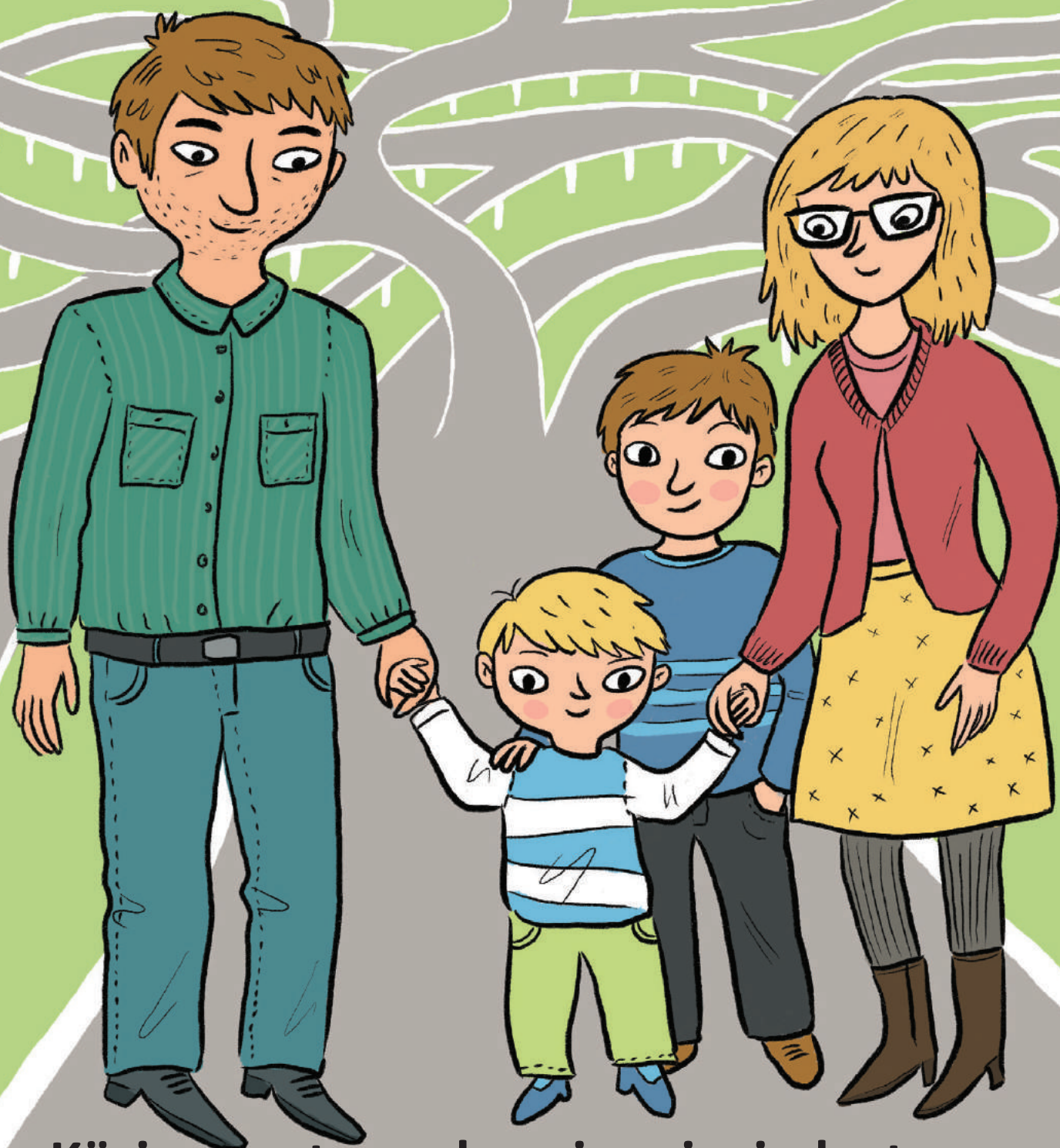
HASARTMÄNGUMAKSU
NÕUKOGU

PAPYRUS

DSV

TEEKOND ERILISE LAPSE KÕRVAL

Käsiraamat puudega ja erivajadustega
laste ning noorte lähedastele

Teatmik on täismahus kättesaadav ka

<http://www.epikoda.ee>

JÕULUMAIUS

TEKST: Taire Ehaver
FOTOD: Vaimupuu

Meie kihilises magustoidus annavad jõulu-hõngu purustatud piparkoogid, moos ja marjad lisavad mahlasust ning kreemisuse toob Skyr – uus piima-toode.

Skyri asemel võid kasutada ka paksu maitsestatamata jogurtit või maitsestatamata kohupiima-kreemi.

Magustoitu on hea serveerida klaasist nõus, siis on kõik kihid hästi näha.

- 1-2 PK 400 G FARMI MAITSESTATAMATA SKYRI
- U 200 G PIPARKOOKE
- MOOSI (meie kasutasime vaarikamoosi)
- MARJU (võimaluse korral)

1. Purusta piparkoogid blenderis üsna peeneks puruks.
Jäta mõned piparkoogid terveks, need jäävad kaunistuseks.

2. Tõsta igasse klaasi umbes 2 tl purustatud piparkooke.
Tõsta igasse klaasi umbes 3 tl skyri.
Tõsta igasse klaasi umbes 2 tl moosi.

3. Jätka kihtide ehitamisega samas järjekorras: piparkoogid, skyr, moos.
Kihte võib olla nii mitu, kui ise soovid või kui palju klaasi mahub.

4. Kaunista marjade ja tervete piparkookidega.
Meie kasutasime pohli, aga sobivad igasugused marjad.
Kui soovid, võid kasutada ka külmutatud marju.

Head isu!

Möödunud aasta oli Vaimupuu toimetuse jaoks erakordselt seiklusrikas nii tööalaselt kui ka isiklikus plaanis. Mina puhkasin kaks korda lõunamaa palmide all ning käisin liikumispuudega inimeste militaarpäevadel. Toimetusega koolitasime end Erasmus+ kaudu Ateenas ning koolitasime ise intellektipuudega inimesi Kõrgessaares Hiiumaal, Maarja Külas ja Vana-Vigala Tehnika- ja Teeninduskoolis. Meie meedia-koolitust saab jätkuvalt tellida, tegemist on projekti-põhise koolitusega.

Tänase numbri kaanetüdruk on Maria, kelle emaga kohtumine jääb mulle kauaks meelde. Nii palju rõõmu ja positiivsust ühes inimeses korraga polnud ma ammu kohanud! Kuidas Downi sündroomiga Mariast sai rekordjuha ning mis ootab teda ees, saate lugeda juba järgmisel leheküljel.

Minu jaoks oli suve üks suursündmuse osalemine Eesti Liikumispuudega Inimeste Liidu ja Kaitseliidu ühiselt korraldatavas militaarlaagris, mille eesmärk on tutvustada riigikaitset neile, kes ise kaitseväes teenida ei saa. See otsus ei tulnud minu jaoks kergelt, sest mul puudusid igasugused positiivsed kogemused metsas liikumises või õues magamises. Kolmepäevane laager toimus vabas õhus, ööbimine suures sõjaväetelgis välivoodil oli väga põnev. Leidsin selles laagris palju uusi sõpru nii endale kui Vaimupuule. Militaarlaagrist kirjutab tänases numbris ürituse idee autor Maikel Mõttus.

Sügava liikumispuudega Janar Peterson oli nõus jagama oma kogemusi Caremate'i teenuse kasutamisel. Nagu ikka, pole head asjad odavad, ent vajaliku abi Janar sai. Vaimupuul on selle üle hea meel. Soovime Caremate'ile jõudu edaspidiseks ning soovitame otsida koostöövõimalusi kohalike omavalitsustega, et vajadusel saaksid lubada endale abistajat ka need, kelle rahakott on õhuke.

Novembris jõudis lõpule meie iga-aastane suurprojekt – fotokonkurss intellektipuudega inimestele. Seekord oli teemaks „Minu Eesti“, konkursile laekus palju kauneid

Janek Muru

Eesti maa ja sümboolikaga fotosid. Konkursi meeleolukast lõpuüritusest on selles numbris terve fotogalerii, rohkem fotosid näeb meie kodulehel. Täname südamest kõiki konkursil osalenuid!

Ka tõsisemaid teemasid jätkub. Vaimupuu toimetuse küsis sotsiaalkaitseministrilt, miks rehabilitatsiooniplaanide koostamine tundub tavainimesele arusaamatult kulukas ning miks on järjekorrad teenustele pikad. Vastuseid ja Vaimupuu seisukohta saab lugeda lk 6-7.

Uuendusena on seekord ajakirjas nupukesed, kus avaldame mõnel olulisel teemal ka Vaimupuu toimetuse arvamust. Oleme alati valmis kuulama ära neid, kes on meie seisukohtade poolt ja eriti neid, kes on vastu – vaidluses sünnib tõde!

Üle pika aja on toimunud muutus meie meeskonnas – uus MTÜ Vaimupuu juhatuse liige on Kevin Lillend, kes juba mitu kuud on Vaimupuu tegemistes vabatahtlikuna abiks olnud.

KALLIS LUGEJA!

Kui Sul on ettepanekuid, millest või kellest meie ajakirjas edaspidi juttu peaks olema, anna meile teada! Väga oodatud on nii ajakirjanduslikud kui kunstilised kaastööd.

Kui soovid meie ajakirja tellida (tasuta) või väljaandmist toetada, võta meiega ühendust!

Toimetuse telefon: 55634449, e-posti aadress: toimetus@vaimupuu.ee

www.vaimupuu.ee.

a/a: EE272200221053671605 Swedbank

Alati sõbralik Maria

Päikeseline MARIA, igavesti laps

Maria sündis pere esimese lapsena. See, et tal on diagnoosiks Downi sündroom, oli vanemate jaoks üllatus. Kõik ema analüüsid olid raseduse ajal olnud korras.

„Olin ideaalne rase,” räägib ema Marika.

Diagnoosi kinnitas geneetiline uuring, kui Maria oli ühekuune.

TEKST: Vaimupuu
FOTOD: Kalev Lileorg

Oli aasta 1999. Marika oli noor diplomeeritud lilleseadja. Tal puudusid igasugused kokkupuuted puuetega inimestega. Uudis võttis ta sõna otseses mõttes pikali pikaks ajaks.

„Aga me ju kohaneme,” ütleb Marika. „Sa saad selles üsna kiiresti aru, et sellel diagnoosil ei ole ravi ja sellepärast ei ole mõtet arsti käest tabletti küsida – see üle ei lähe.”

Marikal kulus kohanemiseks teadmise, et tal on puudega laps, umbes aasta. Eks igaühel võtab see eri aja, sõltuvalt lapse diagnoosist ning sellestki, kui vanalt laps diagnoosi saab.

Maria oli beebina hea laps. Ta magas palju, ei nutnud eriti, tal polnud kapriise, ta oli tohutult tänulik iga asja eest. Tagantjärele tundub Marikale, et selles avaldus Maria eriline tarkus.

„Ta oleks nagu mulle mõista andnud, et ole nüüd sina kurb, ma annan sulle aega, ma ei tekita sulle üleliigset kurbust.”

Selles, et Maria oli olnud lausa ingel-laps, veendus ema peagi, sest poolteist aastat pärast Mariat sündis tal teine tütar Laura, kes käitus nii, nagu beebid ikka.

ELU NAGU TAVALAPSEL

Tegelikult pole Maria ka hiljem kuigi nõudlik olnud. Ta ei nõua ei süüa ega ilusaid riideid või et tahaks minna kinno või sünnipäevale. Marika sõnul on see pisut uinutav. „Sa pead meeles hoidma, et su lapse elu on täpselt nii õnnelik, kui sina seda talle pakud.” Maria ise ei liigu kuigipalju. Nad elavad Harku järve taga, mis teeb üksi liiklemise keeruliseks. Aastatega on Maria õppinud ise koolist trenni minema, aga ilmselt ei hakka ta kunagi ise minema kinno või kohvikusse, kui see talle pähe tuleks.

„Tavalaps saab ühel hetkel iseseisvaks, aga Maria on igavesti laps. Seda ei tohi ära unustada,” märgib Marika.

Marika ei keskendunud Mariat kasvatades tema puudele, vaid mõtles, mida ta pakuks oma lapsele, kui sel puuet poleks. Nii käis Maria Musamari beebirühmas, tantsis tantsuansamblis Sõleke mudilasrühmas. Igal pool oli Maria ainuke omasugune. Marika ei ole nõus, et huviringides peaksid olema lapsed erivajaduste järgi eraldi. „Kuna daunikesed õpivad ideaalselt matkimise teel, siis neil on just vaja tavalast enda kõrvale, et õppida, kuidas peab käituma,” räägib Marika.

Julgestusteenistus ei tegele pagasi suuruse ja kaalu küsimustega. Igal lennufirmal on oma reeglid, mis pealegi tihti muutuvad. Neil tasub silma peal hoida.

Nii kätelt kui ratastoolilt/abivahenditelt võetakse paberiga lõhkeaine proov, seepärast ei tasuks eelmisel päeval enne lennureisi kordusõppuste, lasketiiru või ilutulestikuga liialdada.

Pärast julgestuskontrolli läbimist siirdusime läbi VIP ruumide platsile proovima kaasaegset tehnikat, mis ratastoolikasutaja/liikumispuudega inimese lennukisse pääsu kiiremaks ja valutumaks teevad. Lennujaamal on olemas uus tõstukiga invabuss ja tõstukiga trapp, kandevõimega 300 kg.

Kõige põnevama „atraktsioonina“ tundus ambulift, kuhu mahub korraga 4 ratastooli koos saatjatega. Ambulift on tõstukiga furgoonauto, mis sõidab lennuki külge, furgoon tõuseb lennuki ukseni (kuni 6 meetri kõrgusele) ning sealt saab minna otse lennukisse. Lennukis sees liikumiseks kasutatakse kerget, kitsast kandetooli.

Kõige rohkem meeldis minule, elektrilise ratas-
tooli kasutajale see, et kogu

Tallinna lennujaam on ligipääsetav, et erivajadustega inimesi peetakse väärtuslikuks klientideks, kelle mugavusse ollakse valmis panustama nii teenindajate pideva koolitamise kui ka suurte rahaliste investeeringutega. 2018. aastal panustati PRM-teenindusse 280 000 eurot.

Ekskursioone lennujaama on erivajadustega inimestele plaanis korraldada veelgi. Julgustan kõiki osalema! Kohapeal saab ise kõik võimalused järele proovida ning mitmed võimalikud hirmud ületada.

Mida rohkem me kodust välja tuleme ning oma vajadustest ja soovidest teada anname, seda kergem on teistel nendega arvestada.

Meist kõigist sõltub, milline on tuleviku Eesti. Kõrget lendu!

* **PRM** – lühend inglise keelest „**Passengers with Restricted Mobility**“, eesti keeles „piiratud liikumisvõimega reisijad“.

Tõstetav putka, mille abil tõusta lennuki ukseni.

KOKKUVÕTE

Tallinna Lennujaamas hoolitakse eri-vajadustega reisijatest.

Siin on olemas ratastoolid, kandetoolid, liftid ja tõstukid.

Reisija võib tellida endale lennujaamas ka abistaja.

Oma soovidest tuleb reisi planeerides varakult teada anda.

Priit Linnart ekskursiooni juhina.

LIKUMISPUUDEGA INIMESED Tallinna Lennujaamas

19. septembril toimus Tallinna Lennujaamas ekskursioon liikumispuudega inimestele, kus tutvustati lennujaama võimalusi erivajadustega reisijatele. Korraldajatena löid kaasa Eesti Liikumispuudega Inimeste Liit ning Eesti Lihasehaigete Selts.

TEKST: Jane Paberit, ELS
FOTOD: Heiki Lumilaid

Lennujaam tervitas osalejaid ilusa ilma, lahke pererahva ning kohvilauaga. Erivajadustega reisijate (lennujaama keeles PRM*) paremaks teenindamiseks on ööpäevaringselt tööl vastava väljaõppe saanud teenindajad. Euroopa Liidu seadused ütlevad, et ooteaeg abistaja saabumiseks lennujaamas ei tohi olla üle 25 minuti. Tallinnas on see keskmiselt 3 minutit.

Erivajadustega reisijatele mõeldud teenindust kasutavad nii liikumis- ja nägemispuudega kui psüühilise erivajadusega inimesed, aga ka eakad, kes ei jaksa üksi läbida lennujaamade pikki vahemaid ning need, kes kannatavad lennuhirmu all. Ühtegi lisatasu lennujaamapoolse abistaja kasutamise eest ei rakendu.

Tulevikus saavad Tallinna Lennujaamas olema abistaja kutsumiseks ka mobiilsete teavitussüsteemidega punktid ning parem märgistus vaegnäijatele.

2013. aastal kasutati PRM-teenindust 3375 korda. Tänavuse aasta lõpuks on prognoos juba üle 6000 erivajadusega reisija. Suvel lendab keskmiselt 25, talvel 15 erivajadusega inimest päevas.

Lendu broneerides peaks erivajadusega reisija andma edasi võimalikult palju infot nii oma abivajaduse kui abivahendite kohta. Lennufirma omakorda peab edastama selle info lennujaamadele.

Reisi planeerides peab arvestama, et lennukisse pääseb erivajadusega reisija esimesena ning tagasi maale viimasena. Vahel võib see tähendada märkimisväärset lisaaega. Üks ekskursioonil osalejatest rääkis, et tema rekord on 1,5 tundi jutuajamist stjuardessidega pärast maandumist.

Ratastooli kasutav reisija peab teadma oma ratastooli kaalu, aku tüüpi ja võimsust. Oma ratastooliga lennukisse siiski ei pääse. Kus, millal ja kuidas istub reisija ümber lennujaama ratastooli või kitsasse kergesse kandetooli, millega ka lennukis liikuda saab, on iga reisija puhul erinev ja selgub kohapeal. Lennujaama poolt abistab 2 inimest, vajadusel kutsutakse appi ka päästjad või meedikud. Igal pool võib erivajadusega reisijaga kaasas olla tema isiklik abistaja või reisikaaslane.

Julgestuskontrollis kontrollitakse reisijaid ning valgustatakse läbi käsipagas. Kui jalgsi turvavärvate läbimine ei ole võimalik, siis tehakse läbivaatus/kontroll käsitsi. Võimalik on paluda seda teha eraldi ruumis.

Käsipagasi vedelike piirangud ei kehti ravimitele ja eritoitudele. Ka süstlad on lubatud. Kindlasti tasub aga ravimitega reisimise puhul eelnevalt tutvuda lennujaama ja ravimiameti reeglitega.

Nii elas Maria kuni koolini tavalapse elu, käis tavalasteaias ja hiljem Audentese eelkoolis. Sikupilli lasteaias polnud varem ühtki erivajadusega last käinud. Sealne juhataja oli optimistlik: „Proovime!“ Maria ei osanud siis veel korralikult kõndidagi, õpetajad kartsid, et ei saa hakkama. Aga peagi harjusid nad Mariaga ära. Kõik harjusid üksteisega ära: lapsed Mariaga ja Maria lastega, ka lapsevanemad harjusid sellega, et nende laste rühmas käib üks teistmoodi laps.

Kui Maria lasteaiast lõpetas, tulid paljud vanemad Marikat tänama, et neil oli võimalus Mariat tundma õppida ning et Maria on neid väga palju õpetanud.

Kuna Maria vaimne võimekus ei sobinud tavakooli, tuli pere ellu Hilariuse kool. „Imearmas kool!“ kiidab Marika. Marial pole olnud päeva, kus ta poleks tahtnud kooli minna. Iga päev on tal koolirõõm olnud tohutu. Kevadel lõppeb see kahjuks ära, kuna Maria-sugustele on riigi poolt koolis käimiseks ette nähtud põhikool pluss maksimaalselt 3 lisa-aastat.

UJUMA HAKKAMINE VÕTTIS AEGA

Ujuma sattus Maria puhtpraktilistel põhjustel. Tema noorem õde Laura hakkas käima ujumas, kuna Marika kallid kaasa Vello Liivamägi, kes ei ole tüdrukute bioloogiline isa, ent praeguseks samahästi kui isa, on ujumistreener. Mariat polnud treeningu ajal kuhugi panna ja nii oli ta õega kaasas. Esimesed paar aastat käis Maria basseini ääres lihtsalt vaatlejana, siis aga juba libisesid jalad vette ja nii see läks. See oli pikk protsess.

Üks suuremaid põhjuseid, miks ujuma hakkamine aega võttis, oli see, et Maria kartis vett. Isegi vihm ja lõbustuspargi veeaur olid tema jaoks vastuvõetamatud! Vesi ei tohtinud mingil viisil talle pähe sadada. Juuksepesu oli probleem ka veel siis, kui tüdruk ujus juba nagu kala. Ema meelitas teda jäätisega, et tüdruk nõustuks pead pesema. Juuksepesu sai Mariale meeldivaks alles aasta tagasi, kui Marika kurtis probleemi Maria tegevusterapeutidele.

Mida täpselt tegevusterapeut Mariale ütles, ei tea, ent pärast üht tundi läks Maria kodus kohe juukseid pesema. Pärast seda pole probleemi olnud.

Maria tutvus basseiniga algas aastal 2007, kolm aastat hiljem tegi ta esimesi ujumisliigutusi.

Erivajadusega last treenides ei ole loota sellist arengut nagu tavalapsega, peab kõvasti kannatust olema, peab pidevalt tagant tõukama. See on meeleto pühendumine.

Aastal 2015 arvas treener Vello, et Maria on juba nii küps, et võiks hakata võistlustel osalema, Mariat avalikkusele esitlema. Ilmselt oli olnud treeneri pilk liiga kriitiline, sest esimesel rahvusvahelisel võistlusel Inglismaal Southamptonis ujus Maria enda nimele 25 m krooli ja rinnuliujumise Euroopa ja maailmarekordid juunioriklassis, rääkimata isiklikest rekorditest. Varem oli ta osalenud vaid klubisisestel võistlustel. Nüüd käib ta rahvusvahelistel võistlustel umbes kaks korda aastas.

Maria mõlemad rekordid ujus tänavu üle üks prantsuse tüdruk Cleo, kes on Maria hea sõber. Tore on neid võistluste ajal vaadata – üks räägib prantsuse, teine eesti keeles – aga omavahel saavad hakkama. Marial ei olnud kahju oma rekordeid Cleole käest anda.

VÕISTLEMINE POLE NALJAASI

Võistlustel osalemine on kulukas, lisaks kulub sellele palju aega. Enamik Marika puhkuspäevi kulub Maria võistlustele. Võistlustel ei saa Maria käia üksinda. Tütarlapsena on Maria jaoks eriti tähtis, et tema saatja oleks tema lähedane. Juba ujumistrikoo selga saamisega on tegu, kuna võistlustrikoo on erilistest materjalist, see pole eriti veniv ja Maria sellega iseseisvalt hakkama ei saa.

Maria tunneb end vees mõnusalt.

Maria ja tema treener Vello Liivamägi.

Nii aitabki teda basseinist väljaspool Marika, basseinis aga poputab teda Vello, kontrollides näiteks, kas tal on prillid õigesti peas.

Marika jutustab: „Minu puhkus, kui me Mariaga võistlustel käime, näeb välja niimoodi: hommikul kella 8-st oleme basseinis, siis on eelujumised, umbes kell 12 on see läbi, siis viid lapse sööma, tavaliselt kell 3 on taas tarvis ujulas olla, kell 4-5 on juba stardid. See ei ole turismireis. Eelmisel aastal käisime Mehhikos. Paljud kadestasid: nii glamuurne! Mina aga traavisin hotelli ja 50-meetrise sisebasseini vahet ja mõtlesin: oo, tõesti glamuurne!“ Mehhiko jäi sellel korral nägemata, aga see ju polnudki eesmärk. Maria võitis seekord Mehhikos INAS MM-il 6 pronksmedalit.

Praegu käib Maria ujumas kaks korda päevas – tund aega enne kooli ja kaks tundi pärast. Maria käib ujumas Rocca al Mare My Fitness ujumiskoolis. Ta treenib tavarühmas, kus tal ei ole eriülesandeid, ta peab täitma kõiki harjutusi võrdselt teistega. Võrreldes tavalastega peab Maria harjutusi sooritama mitmeid kordi rohkem, et saavutada ülesande eesmärki. Maria ei jäta kedagi külmaks, ta on siiras ja tundlik, ta kallistab tihti, armastab nalja ja naeru ning peale treeningut preemiaks šokolaadikommi. Maria on paljudele klubi klientidele lemmiklaps. Tema kirg ja hobi ongi ujumine, muuks eriti aega ei jää.

Paari aasta pärast peab Maria sisenema tööturule ja läbima Töötukassa hindamise. Marika arvab, et Maria saaks hakkama lihtsamate abitöödega köögis, nagu tükeldamine või hakkimine. Maria ise tahaks ehk koristada, kuid selleks, et töö hästi välja tuleks, peaks ta veel õppima. Maria tegevusterapeut Astangu Kutserehabilitatsioonikeskuses, kus Maria käib ka muusikateraapiat saamas, on Maria suhtes lootusrikas, kuna Maria on veel nii noor – ta saab ju veel 25-aastaseltki minna midagi uut õppima.

ERIVAJADUSEGA LAPSE VANEMATE NÕUSTAMINE ON OLULINE

Maria ema Marika töötab sotsiaaltöötajana Ida-Tallinna Keskhaigla Naistekliinikus, samas haiglas, kus Maria sündis. Haigla sotsiaaltöötajana jagab ta infot sotsiaalhoolekannet puudutavate seaduste kohta, nõustab haiguse või erivajadusega seotud raskuste ja probleemide korral haiglaravi vältel, toimetuleku küsimustes raseduse ajal ja sünnitusjärgsel perioodil, abistab sobivate toetavate teenuste leidmisel, vajaliku dokumentatsiooni vormistamisel.

Marika paneb suuri lootusi Sotsiaalkaitseameti muudatusele, mille järgi hakkab SKA iga kuu andma omavalitsustele teavet seal elavate puuetega laste kohta – SKA registris kajastub ju kohe, kui süsteemi lisandub mõni puudega laps. Omavalitsus saab siis hakata kohe erivajadusega lapse vanema-

OSALEJAD MAARJA KÜLAST ARVAVAD NII:

Tairi Tihhanov (tantsija): Hästi meeldis. Mulle meeldis kõige rohkem seal Anti Kammiste.

Kati Alekand (tantsija): Hea oli. Mulle meeldis Ivo Linna ja ratastoolide tants.

Taavi Luts (tantsija): Hästi meeldis, meeldis kõike head ja paremat.

Siiri Latik (tantsija): Kõik meeldis, sai tuttavaid näha hästi palju.

Martin Vinkel (tantsija): mulle meeldis tantsimine, ilus ilm oli, oli hea meel kohata häid sõpru.

Tjorven Tamm (tantsija): Hea oli, mulle meeldis seal päike.

Jana Sutt (tantsija): Väga hea oli, Ivo linna meeldis.

Angel Uibopuu (laulja): Ivo Linna ja Anti Kammiste meeldisid, laulda meeldis, järgmine aasta tahan uuesti minna. Nägin palju sõpru, head emotsioonid olid sel päeval, mulle meeldis veel ratastoolitants.

Virko Vahtra (laulja): Mulle meeldis tegelikult kõik. Mulle meeldisid kõige rohkem Ivo Linna laulud, tantsijad meeldisid ning ratastoolitantsud.

Kollaste rätikutega on teiste seas lehvitamas ka EIT Tugiliisu kliendid.

KOKKUVÕTE

Eri-vajadustega inimeste laulu- ja tantsu-pidu toimus juba 10. korda.

Tänavu oli üle 1000 esineja. Kontsert tõlgiti viipe-keelde. Kõik jäid peoga väga rahule.

Sotsiaalkaitseminister Kaia Iva, Eesti Vabariigi President Kersti Kaljulaid, Rait Kuuse ja Maarjo Mändmaa.

Rahva lemmik Ivo Linna.

10. ERIVAJADUSEGA INIMESTE LAULU- JA TANTSUPIDU

25. augustil toimus Viljandi lauluväljakul juba 10. erivajadusega inimeste laulu- ja tantsupidu. Sel aastal oli sündmus pühendatud lausa kahele juubelile: Eesti Vabariik 100 ning meie laulu- ja tantsupidu 10.

TEKST: Ave Lillemäe, ERF teavituse koordinaator
FOTOD: Tiina Azojan, Vaimupuu vabatahtlik

Kogu tänavuaastane pidu kulges juubeli-meeleolus. Seda kajastasid nii peo repertuaar, kohal olnud külalised kui ka Eesti Vabariigi Presidendi Kersti Kaljulaidi osavõtt. Tänavusele peole oli kogunenud üle 1000 laulja-tantsija, kes kõik koos löid Viljandi lauluväljaku üheks päevaks särama. Kuulati kõnesid peo erikülalistelt, kelleks olid lisaks proua Kaljulaidile veel ka sotsiaalkaitseminister Kaia Iva ning Viljandi linna pea Madis Timpson, lauldi kaasa Ivo Linnaga, tantsiti Antti Kammiste pilli järgi ning mis kõige tähtsam – kohati jällegi sõpru teistest linnadest üle Eesti. Loomulikult tõlgiti ka sel aastal kogu pidu Eesti viipekeelde. Esmakordselt jagati selleaastaselt peol kavasid Braille'i kirjas, et ka nägemispuudega

inimesed saaksid sellest paremini osa võtta. Samuti jõudis pidu veebiülekanne kaudu koju kätte kõigile inimestele, kes seal mingil põhjusel ise osaleda ei saanud.

Esinemiste vahel sai külastada laata, kus müüdi erivajadustega inimeste käsitööd. Oli nii praktilisi istumisaluseid kui ka kaunist maalikunsti. Tänavune pidu oli suurim, mis seni toimunud on, nii osavõtjate kui ka pealtvaatajate arvu poolest ning korraldajate arvates on sellel potentsiaali veelgi suuremaks saada.

Peo projektijuhi abi Birgit Nisu: „Sel aastal oli osalejaid tõesti rohkem kui varasematel aastatel, minu arvates tegi see peo veelgi võimsamaks. Korraldajana on hea tunne seal ringi liikuda ning näha siirast rõõmu inimestes, kes ei karda seda ka välja näidata. See, kui palju häid emotsioone osalejad ise ning ka pealtvaatajad sellest peost saavad, ei ole ma ühelgi teisel sündmusel varem kohanud. Loodan, et järgmisel aastal on meid veelgi rohkem ning usun, et meil on arenemisruumi veel üsna palju. Järgmisel aastal loodaks näha veelgi rohkem publikut ja ning ehk isegi välisesinejaid-osalejaid.” Peo projektijuht Kristiina Alliksaar: „Käesoleva aasta juubelipidu oli suurem kui kunagi varem, mis näitab, et pidu on vaja ja traditsiooni tuleb kindlasti jätkata. Suur tänu kõigile osalejatele ja panustajatele, toetajatele ja külalistele. Eesti sai meie kõigi poolt 100. sünnipäevaks väga väärrika kingituse!”

Laululava rõkkas rõõmsast laulust.

tega tegelema. Kui perre sünnib ükskõik missuguse diagnoosiga laps ja see on esmajuhutum, siis see pere vajab nõustamist ja tuge. Marika sõnul on lapse erivajadusega leppimine nagu leinaprotsess, mille kõik etapid tuleb läbi käia ning eitamise faasi ei tohi pikaks venitada. Mõni diagnoos vajab kohest sekkumist, vanemate uskmatus võib hiljem kätte maksta. Näiteks Soomes pannakse pärast lapse diagnoosimist kohe kokku ümarlaud, mille liikmed hakkavad perele infot jagama. Marika ütleb, et ka temal oleks olnud taolisest nõustamisest palju abi. Just sellepärast jagab ta alati ise lahkelt nõu, kui keegi küsib ja tema oma kogemuste põhjal aidata saab.

Maria hakkas üsna pea pärast diagnoosi saamist massaažidel käima, nii et aastaselt oli tal massaaži-kordi kogunenud juba 100. Massaaže sai Maria eelkõige tänu sellele, et Marika oskas küsida. Kui aga pere ei oska midagi küsida, siis võib mitu aastat minna, enne kui lapsele vajalik teenus saadakse

ning kui pere eitab, siis kaotavad nad väga olulist aega.

„Nagu tavalapse puhul, on ka puudega lapse jaoks olulised esimesed eluaastad, need nii-öelda elu vundamendi ladumise aeg, kus kõige tähtsamad on ikka hellus ja rõõm, aga puudega lapse puhul ka arengut toetav sekkumine,“ teab Marika.

Erinevalt paljudest teistest diagnoosidest on Downi sündroom vanematele üsna kerge. Üks Maria endise klassikaaslase ema olevat öelnud kord vahvalt: „Downi sündroomiga lapse kasvatamine on, nagu midagi oleks natuke valesti, nohu või midagi, aga ei midagi kardinaalselt hullu.“

Marika naljatleb, et tegelikult on ta murelik. Tuleb mõelda ajale, kus teda enam pole. Mis siis Mariast saab? Marika tunnistab, et erinevalt enamikust emadest soovib ta, et elaks Mariast kauem, et Maria ei jääks kuhugi koormaks. Üks võimalus on Maria kogukondliku elu teenusele saata, ent Marika tunnistab, et on isekas ega raatsi Mariat veel kodust ära lasta. Vanasti elas mitu põlvkonda ühe katuse all!

„Üks minu armastuse pool ütleb, et ma pean Maria elu ära organiseerima, et ta saaks rõõmsalt edasi elada ka siis, kui mind ei ole, teine pool aga ütleb, et Maria on praegu nii hoitud ja armastatud, tal on hea olla – milleks siis kiirustada?“ selgitab Marika.

Marikal ei ole Maria pärast midagi tegemata jäänud. Nad on perega palju reisinud, Maria on hea reisikaaslane. Tänavused jõulud veedab Maria koos perega Soomes suusatamas. Aastal 2019 on Marial ees mitu võistlust. Maria kuulub Eesti Eriolümpia ujumiskoondisesse ja osaleb 2019. a märtsis eriolümpial AÜE-s, samuti on plaanis osa võtta DS (Down Sündroom) EM-st, mis toimub sügisel Itaalias ja lisaks veel INAS MM, milleks on vaja sõita Austraaliasse.

Marika ei pea end religioosseks inimeseks, ent ta on mõelnud, et tänu Mariale elavad nende peres palju paremad inimesed.

„Kui me ka pole sündinud nii heaks, siis Maria on meid väga pehmeks ja leebeks muutnud,“ ütleb Marika, kes poleks iial hakanud sotsiaaltöötajaks, kui tema ellu poleks tulnud Maria.

Uujale on tähtis ka jõusaali trenn.

Eesti Vabariigi sotsiaalkaitseminister Kaia Iva.

REHABILITATSIOONI- PLAANI HEAD JA VEAD

Vaimupuu toimetuse on kuulnud nurinat rehabilitatsiooniplaanide üle.

Nende koostamine tundub tavainimesele arusaamatult kulukas, järjekorrad teenustele on pikad.

Vaimupuu küsimustele vastas
Eesti Vabariigi sotsiaalkaitseminister

TEKST: Kaia Iva
FOTO: Erakogu

MIKS ON REHABILITATSIOONIPLAANI TEGEMINE LIIKUMISPUUDEGA INIMESTELE NII KALLIS? KUIDAS SUHTUTE OLUKORDA, ET SELLE TAGAJÄRJEL KANNATAB TEENUSE KÄTTESAAVAVUS, ERITI LASTEL? KUIDAS OLUKORDA LEEVENDADA?

Üldjuhul täisealine puudega inimene rehabilitatsiooniteenusele saamiseks tavapäraselt rehabilitatsiooniplaani enam ei vajagi, neile teeb esmase hindamise ja koostab tegevuskava Sotsiaalkindlustusameti (SKA) juhtumi-korraldaja, mistõttu teenuse kavandamine ja hindamine on varasemast vähem kulukas. Kui rehabilitatsiooniplaani siiski vaja on, siis selle koostamiseks on kõigile erinevatele klientidele (sh liikumispuudega inimestele) ette nähtud aastane piirsumma, mille eest hindamist ja plaani koostamist maksimaalselt on võimalik teha. Hindamiseks ettenähtud piirsumma eesmärgiks on tagada, et liiga suur osa kliendi aastasest teenusmahust ei kuluks vaid plaani koostamisele. Kui suur osa etteantud limiidist rehabilitatsiooniplaani koostamisele tegelikult kulub, on väga individuaalne ja seda otsustab teenusepakkuja. Vastavalt 2017. aasta statistikale kulub liikumispuudega inimestel hindamisele ja plaani koostamisele võrreldes teiste puudegruppidega keskmisest vähem ning rehaplaani tegemise hinna tulemusena ei kannata teenuste kättesaadavus. Olgu märgitud, et just lastel on üldine rehabilitatsiooniteenuste aastalimiit suurem.

MIKS OSA PSÜÜHILISE ERIVAJADUSEGA INIMESI PÄASEB KOHE REHABILITATSIOONIPLAANILE JA OSA PEAB PIKALT OOTAMA? KUIDAS TOIMUB REHABILITATSIOONIPLAANILE PÄASEMINE?

Eelmisel aastal likvideerisime SKA-s rehabilitatsiooniteenusele suunamise järjekorrad laste puhul ja selle aasta suvest ka kõigile täisealistele. Seega SKA enam kedagi järjekorda ei pane, vaid suunab koheselt teenusele.

Kuid ka varem pole psüühilise erivajadusega ega ka teiste inimeste sihtgrupi puhul eraldi eelisjärjekorda kellegi puhul kehtestatud. Sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse puhul puuduvad reeglid eelisjärjekorra pidamiseks, kõigi klientide taotlusi menetletakse taotluste esitamise

Lisaks huvitavale kogemusele ja positiivsele elamusele tõstatas soomukisõit ka küsimuse: milline on Kaitseväelaste ja Kaitsepolitsei valmidus puudega inimeste evakueerimiseks kriisilukorras? Loodame, et sellele küsimusele on tulevikus hea vastus.

Järgmise suve laagris osalemiseks oodatakse sooviavaldusi kuni 1.06.2019 Eesti Liikumispuudega Inimeste Liidu e-posti aadressil elil@elil.ee. Samas saab ka laagri kohta infot.

Väikeid naisi on sõduril kerge tõsta.

Jüri Lehtmetsa kanderaamile seadmine võttis aega.

Jüri Lehtmets ja Jevgeni Gorlevski.

Lõunasöök värskes õhus.

Palju põnevust pakkusid tõelised lahingurelvad.

Maikel Möttus annab ERR-ile intervjuu.

MILITAARLAAGER

Eesti Liikumispuudega Inimeste Liidu ja Kaitseliidu ühise militaarlaagri eesmärk on tutvustada riigikaitset neile, kes ise kaitseväes teenida ei saa. Kolmepäevane laager toimus vabas õhus, ööbimine suures sõjaväetelgis välivoodil oli paljudele elus esmakordne ja väga põnev.

Tänavu toimus militaarlaager juba kolmandat aastat järjest.

TEKST: Maikel Möttus, korraldaja
FOTOD: Kevin Lillend, Vaimupuu

Laagrilised said uudistada Eesti Kaitseväge ja Kaitseliidu masinaid ning droone ja kuulda, mida tähendab küberkaitse. Anti ka õpetusi, kuidas metsas ellu jääda. Üheks põnevaimaks atraktsiooniks osutus kaitsejõududes kasutusel olev Pasi soomuk. Pärast tutvustust avanes soovijatel võimalus ka soomukiga sõita. Soomuki saabudes tekkis kohe küsimus, et kas ja kuidas kõik osalised ikka soomukisse saavad. Õnneks ehitati euroalustest trepp, millelt kõik, kes soovisid ja suutsid, said ka soomukisse ronida.

Siis tekkis mõte anda võimalus ka Hendra Rauale ja Jüri Lehtmetsale, sügava liikumispuudega noortele. Laagri korraldajana tundsin korraldajate muret nende turvalisuse pärast, ent tänu oskuslikule koostööle läks kõik sujuvalt.

JÜRI LEHTMETS:

„Kui teised olid juba soomukiga sõitnud, olime jäänud vaid meie, Eesti Lihashaigete Seltsi kaks elektrilise ratastooliga liiget – Hendra ja mina. Siis astus meie kõrvale ELIL-i tegevjuht Lili Tiri, vaatas küsiva pilguga: „Kas teeme proovi?“ Kui mõlemalt „jah“-sõnad käes, algas leiutamine, kuidas meid soomukisse saada. Hendraga läks lihtsalt: noor sõdur haaras neiu süle ja soomukis ta oligi.

Minuga oli asi missioonimaiguline, sest olen üle 80 kilo lödi keha, kes lisaks kasutab hingamist toetavat seadet. Oli selge, et mitme mehe vahel mind lihtsalt üles ei tari. Algul oli mõte välivoodiga proovida, aga see ei mahtunud soomuki ukse vahelt sisse. Õnneks oli platsil ka kaitseväe meditsiiniauto, kust sai laenata kanderaami. Ettenägelikult olid mul jalas nelja aasaga tõstepüksid. Kui tõstmise plaan olemas, tuli ka hingamist toetav seade töökorda ja mask pähe panna. Õnneks oli abiks Lili ja üks igati rahulikult kuulav sõdur, kes tegutses operatiivselt vastavalt juhistele. Pea ja jalgade alla sai leitud magamiskotid. Üks-kaks-kolm ja kamba abilistega olingi kanderaamil, mind kinnitati sellele korralikult ja tõsteti soomuki põrandale, kust nägin läbi luugi taevast. Tänu sellele, et olin kanderaamiga põrandal, siis soomuki sõit nii rappuv ei olnudki. Ehk sõidust vägevam oli nii endale kui teistele teadmine, et üheskoos sünergias rahulikult tegutsedes ei pea keegi kogemusest ilma jääma ehk elav tõestus sellest, et iga okas tõepoolest loeb!“

HENDRA RAUD:

„Ma tundsin vabadust. Ma tundsin, nagu ma oleks millegagi üks. Ma vaatasin taevast, mis pöörles ja keerles ning mõtlesin, et mida veel elult tahta? Ma praegu ju sõidan soomukiga! Kas seda saab kogeda iga inimene? – Ei.

Aga mina saan! Mind ümbritsesid nii abivalmid ja head inimesed. Ja kusjuures ma tundsin end nii mugavalt. Võiksin kasvõi iga päev soomukiga sõita!“

järjekorras. Kui inimene on saanud SKA-st otsuse, et ta vajab sotsiaalse rehabilitatsiooni teenust, siis on tal õigus minna ükskõik millise SKA lepingupartnerist teenusepakkuja juurde plaani koostama ja teenust saama. Mõnede teenuseosutajate juurde on pikad järjekorrad, mõnede juurde mitte. Praktikas on välja kujunenud populaarsemad teenuseosutajad, kelle juurde teenuse saamiseks peab klient pikalt järjekorras ootama, aga see on siis juba kliendi valik, sest meil on ka teenuseosutajaid, kus järjekord on lühem või praktiliselt puudub. Suunamisotsusega saab klient alati kaasa info talle sobivate teenusepakkujate kohta (kes tegeleb selle grupiga, nt liikumispuudega inimestega) ja SKA-st saab ka vajaliku info erinevate teenusepakkujate järjekorra pikkuse kohta.

KAS JA KUI PALJU REHABILITATSIOONILE LISARAHASTUST TULI? KUI PIKAKS AJAKS LISARAHASTUST ON?

2018. aastal on sotsiaalse rehabilitatsiooni eelarves kasutada 2 miljonit eurot rohkem kui 2017. aastal. 2019. aasta riigieelarve arutelud käivad praegu Riigikogus ning riigieelarvet koostades oli Vabariigi Valitsuse soov tagada sotsiaalset rehabilitatsiooni vajavate inimeste kiirem teenusele jõudmine, st tõsta ka teenuse hinda, et motiveerida teenuse osutajaid suuremas mahu rehabilitatsiooniteenust pakkuma, et teenuseosutajate juures ei tekiks järjekordi. Riigieelarve strateegia koostamisel on arvestatud rehabilitatsiooniteenusele järgmiseks neljaks aastaks lisaraha arvestusega, mis peaks tagama tõrgeteta ja järjekorrata teenuse osutamise.

MILLISED MUUDATUSED TULEVAD REHABILITATSIOONILE TULEVIKUS?

Ministeerium ja SKA teevad tööd selle nimel, et tagada senisest parem teenusekorraldus. Käimas on erinevad katseprojektid, et parandada inimeste liikumist taastusravi, sotsiaalse ja tööalase rehabilitatsiooni vahel. Mainitud arenduste tulemusel toimuvad muutused on siiski pikemaajalised. 2019. aastast suuri muutusi teenusekorralduses oodata ei ole. Jätkub SKA poolne teenusevajaduse hindamine, samuti saavad kliendid jätkuvalt ise valida, millise teenusepakkuja juurde pöörduda. Eesmärk on pakkuda teenust neile, kes seda vajavad, üha kiiremini.

VAIMUPUU SEISUKOHT:

- Rehabilitatsiooniplaani süsteem tuleks hoolega üle vaadata ning teha muudatused, et võimalikult palju raha läheks otse teenuse osutamiseks ning võimalikult vähe plaani koostamiseks ja haldamiseks.
- Rehabilitatsiooniplaani koostamine peab olema vastava profiiliga ametnike tööülesanne ning selle töö maksustamine peab käima vastavalt Avaliku teenistuse seadusele. Plaani koostamise kuludeks raha maha arvestamine erivajadusega inimese rehabilitatsiooniks eraldatud rahast on naeruväärne ja solvav.
- Teenust saades läheb tihti suurem osa rahast teenuse saaja majutuskuludeks, mitte teenuseks. Arvestades sihtgrupi keskmisest madalamat sissetulekut on see mõttetu raiskamine – võõras kallis voodis magamine ei ravi. Riik peaks leidma summad, millega kompenseerida teenuse saaja majutuskulud või kehtestada madal maksimumhind, mida teenuse osutaja võib majutuse eest küsida.

* Vaimupuu seisukoht on Vaimupuu toimetajate isiklik seisukoht, mis pole seotud ühegi poliitilise liikumise või erakonna ideedega.

KOKKUVÕTE

Sel aastal kulutatakse reha-plaani koostamisele vähem raha, aga teenuste saamisele rohkem.

Igaüks saab ise valida, missuguse teenuse-pakkuja juures tahab käia.

ABIVAHENDITE SÜSTEEMI

ootavad ees olulised täiendused

Sotsiaalministeerium saatis kooskõlastamisele määruse eelnõu, millega plaanitakse muuta abivahendite piirhindasid ja täiendada nende abivahendite loetelu, mille jaoks ei ole edaspidi vaja kordustõendit esitada. Muu hulgas saavad inimese vajadust teatud abivahendite järele hakata hindama ka perearstid ja õed.

ALLIKAS: Sotsiaalministeeriumi pressiteade 27. detsember 2018
FOTOD: Erakogu

Abivahendid peavad olema võimalikult lihtsasti ja kiiresti kättesaadavad kõigile abivajajatele, sellepärast antakse ka meditsiiniõdedele alates 1. juulist 2019 õigus hinnata, kas inimene vajab lamatiste vältimiseks spetsiaalsed

siaalsed madratsit või hoopis istmepatja. Sageli on just õde see inimene, kes puutub abivajajaga kõige rohkem kokku ning oskab hinnata inimese vajadust taoliste, igapäevaselt oluliste abivahendite järele. Edaspidi pole selleks eraldi pere- või eriarsti juurde vaja pöörduda ning inimese mure saab kiiremini lahendatud.

Lamatiste vältimiseks mõeldud abivahenditele lisaks saavad õed hinnata vajadust tualetitooli, potikõrgenduste, uriini imendavate abivahendite, vann- ja dušitoolide jms järele. Sotsiaalkindlustusamet koostöös Eesti Õdede Liiduga töötavad 2019. aasta alguses selle jaoks välja spetsiaalse abivahendite täiendkoolituse, kus tutvustatakse lähemalt Eestis toimivat abivahendite korraldust, nõudeid ja hüvitamise tingimusi. Koolitustega plaanitakse alustada juba 2019. aasta I poolaastal, et esimesed huvilised saaksid juulist abivahendite vajadust iseseisvalt hindama hakata.

Kuna vanaduspensionistide inimeste puhul on tegemist sihtrühmaga, kelle vajadus abivahendi järele enamasti ei muutu, plaanitakse nende jaoks luua erisus, millega edaspidi pole uriini imendavate abivahendite korduval taotlemisel pere- või eriarsti tõendit enam vaja. See kergendab oluliselt abivahendite kättesaadavust vanemaealiste jaoks ja vähendab seeläbi ka perearstide, eriarstide ja rehabilitatsioonimeeskondade töökoormust. 2017. aastal sai uriini imendavaid abivahendeid kokku 36 985 inimest, kellest 85% olid vanaduspensionistide inimesed.

Määruse jõustudes saab edaspidi lisaks eriarsti tõendile ka perearsti tõendiga taotleda näiteks lugemis- ja töövalgustit, punktkirjavarustust, daisupleierit, arvuti ekraanis suurendustarkvara jpm. Samuti suurendatakse osade abivahendite limiite ehk koguseid, mida saab osta soodushinnaga. Näiteks mähkmeid saab edaspidi soodushinnaga osta 60 asemel kuni 120 ja imavaid aluslinasid varasema 10 asemel 30. Uute piirkoguste paika panemisel võeti arvesse nii omastehooldajate kui ka tootjate kogemusi ja praktikat.

Muuhulgas jõuti tänavu riigieelarve läbirääkimistel kokkuleppele, et 2019. ja 2020. aastal suunab riik abivahendite süsteemi olulises mahus lisaraha, kasutades selleks ravimite kompenseerimisega sarnast eelarve planeerimist. Sellega tagatakse

Esimene samm oli astutud ja esimene koer oli päästetud. Viisime ta ööseks hoiukoju, kus öeldi meile hommikul, et see koer oleks nõus sööma ära kõik, millel on lõhn, aga juua ta ei oska. Ilmselt polnud ta juua ammu ka saanud. Viisime koera loomakliinikusse ja läksime koos politsei, Veterinaar- ja Toiduameti ning Lasnamäe Linna-osavaltuse esindajaga teistele koertele järgi. Koerteriks oli endiselt lukust lahti ja sisse saamisega polnud probleeme.

Mees ise ei näinud korteri pärast muretsemiseks põhjust, sest tal olevat alles üleeile olnud suurpuhastus! Ilmselt lähevad meie arusaamad puhtusest ja korrast siinkohal vägagi lahku. Kui see oli koristatud korter, milline ta siis veel koristamata oli?

Koerad aga saime kätte. Mees lubas küll, et ta võtab kohe uued koerad, aga õnneks on hetkel tal jälgijaid palju ning niipea, kui midagi sellist juhtub, saame me sellest ka teada.

Iga looma võtmine tuleb alati läbi kaaluda ja puudega inimese puhul oleks ka tore, kui tal oleks kas siis tugiisik või sotsiaaltöötaja, kes teda sellises küsimuses juhendaks ning kui vaja, siis aitaks kas looma hooldamisel, ravimisel või vajadusel ka koeraga jalutamisel. Sel meesterahval ei olnud kumbagi – ei tugiisikut ega ka sotsiaaltöötajat, kes temaga tegeleks või teda suunaks. Kui keegi linnaosa sotsiaalosakonnast oleks enne teemast teadlik olnud või intellektipuudega inimesega tegelenud, oleks saanud selle olukorra ära hoida. Nüüd aga kannatasid antud isiku pärast nii koerad, tema korter kui ka naabrid.

Inimese soov omada sõpra on mõistetav, ent sõltumata puudest on kõigil kohustus oma lemmiku eest korralikult hoolitseda.

Kui inimene ei saa loomapidamisega hakkama, tuleb teda juhendada ja suunata ning vajadusel talle abi otsida.

Lemmiklooma võõrandamine peaks olema viimane lahendus.

Loomapäästegrupp MTÜ
tel 5323 0230
help@animalrescue.ee
www.animalrescue.ee

Loomapäästegrupp tuleb appi loomadele, kes vajavad abi.

KOKKUVÕTE

Iga lemmik-loom vajab hoolt.
Talle tuleb süüa anda.
Tema tagant tuleb koristada.
Temaga tuleb mängida.
Temaga tuleb arsti juures käia.
Ära võta endale lemmik-looma,
kui sa ei suuda tema eest hoolitseda.

LEMMIKLOOM EI OLE MÄNGUASI

TEKST: Katrin Lehtveer, Loomapäästegrupi
vabatahtlike peakoordinaator
FOTOD: Katrin Lehtveer

Loomapäästegrupp sai sügisel teate, et Lasnamäel elab üks intellektipuudega meesterahvas, kellel on kaks bokserit ja üks käabusnautser. Selles kõiges ei ole ju midagi imelikku, kui puudega inimene loomi peab, aga antud juhul ei pidavat mees täpselt aru saama, mis toimub.

Koerad pidid elama ainult toas, välja saavat vaid noorem bokser ning ka ainult siis, kui näitusele läheb. Ülejäänud aja olevat koerad kogu aeg toas. Teisi koeri polevat ammu keegi näinud ja pole aimu, mis seisus nad olla võiks. Kõik eelmainitu pani Loomapäästegrupi muretsema ja ka tegutsema. Esmalt võtsin ühendust linnaosavalitsuse sotsiaalosakonnaga ja rääkisin neile loo ära. Nad ei olnud sellisest inimesest üldse teadlikud, samas olid nad vägagi huvitatud kampa löömisest ja abi pakkumisest.

Otsisin üles ka ühistu esimehe ja suhtlesin temaga pikalt. Sealt koorus välja palju huvitavat ja ka vajalikku edaspidiseks juhtumi lahendamiseks. Koeraomanik oli intellektipuudega mees, kes oli saanud probleemiks tervele ühistule. Kuna koerad väljas ei käinud, haises terve trepikoda nende väljaheidete järele. Kõrvaltrepikojas, otse koeraomaniku seina taga, ei saanud elanikud ise elada ega ka oma korterit müüa, sest läbi seina ja elektripistikute tuli nende korterisse hingemattev hais. Teise kõrvalkorteris elanikud veetsid suurema osa ajast suvilas, kuna kodus oli „aroomi“ tõttu elada võimatu. Ühistu esimees teadis ka, et koeraomanikul oli olnud sarnane probleem ka varem Mustamäel elades. See oli alanud pärast tema ema surma. Enne seda oli ema olukorda kontrolli all hoidnud ega lubanud pojal üle ühe koera korraga võtta.

Iga lemmiklooma eest peab hoolitsema.

„Oleme kirjutanud juba politseisse avalduse, oleme üritanud suhelda ka Kennelliiduga, sest tegemist ju ikkagi tõukoortega, aga abi pole saanud kuskilt,“ kurtis ühistu esimees.

Võtsin ühendust Veterinaar- ja Toiduametiga, kuna neil on õigus loomad, kes elavad ebasobivates tingimustes, võõrandada. Edastasin neile kogu informatsiooni, mis mul oli ja palusin neil kaasa tulla.

Ühel pühapäeval, paar päeva enne kokkulepitud külastusaega, sain aga kõne Loomapäästegrupi asutajalt Heiki Valnerilt, kes ütles, et me peame minema kohe, kuna olukord olevat jube ja kriitiline.

Trepikojas ukse avas meile kõrvalkorteris elav naaber. Meie üllatuseks polnud korteri uks lukus. Vaatelt korterisse oli masendav, lõhnast rääkimata. Koerad olid näljast ära söönud pool vannitoa uksest, põrand oli kaetud väljaheidetega. Saime kätte vanema bokseri, kes oli silmnähtavas alakaalus ja vedelikupuuduses. Selle koera loovutas meile tol õhtul vabatahtlikult, kuna tema arvates oli koer „väga haige ja sureb kohe ära“.

abivahendite kättesaadavus kõigile abivajajatele. Tulevaks aastaks on abivahenditele planeeritud 14,5 miljonit eurot. „See võimaldab meil paremini toetada erivajadustega laste ja täiskasvanute ise-
seisvat toimetulekut ning ära hoida võimalike ter-

visekahjude tekkimist või süvenemist,“ ütles sotsiaalkaitseminister Kaia Iva. „Riigi toel hakkavad isiklikuks kasutamiseks mõeldud abivahendeid suuremas ulatuses saama ka hoolekandeesutustes elavad inimesed.“

MÄÄRUSE MUUDATUSED JÕUSTUVAD KOLMES ETAPIS:

- 1.01.2019 – Muutuvad teatud abivahendite piirhinnad ja kogused, mida inimene soodustusega saab (näiteks mähkmete kogus tõuseb 60-lt 120-le).
- 1.07.2019 – Õed saavad anda välja abivahendi vajadust kinnitava tõendi – selleks on neil eelnevalt vaja läbida abivahendite täiendkoolitus.
- 1.01.2020 – Laiendatakse nende ekspertide ringi, kes samuti võivad abivahendeid müüvas või rentivas ettevõttes abivahendeid väljastada. Sellega jõustub ka nõue, millega ettevõtte peab tagama igas müügipunktis abivahendikutsega spetsialisti olemasolu.

VARASEMAD MUUDATUSED ABIVAHENDITE SÜSTEEMIS:

- Mitmete abivahendite gruppidel kaotati ära kordustõendi vajadus (nt kõneprotsessorid, valged kepid, punktikirjavarustus, mööteriistad jpm).
- Abivahendi vajaduse hindamise õigus anti füsioterapeutidele ja tegevusterapeutidele.
- Osade abivahendite puhul tehti võimalikuks nii nende ostmine kui ka üürimine (näiteks vann- ja dušitoolid).
- Piirhindu tõsteti neil abivahenditel, millel see oli liiga madal.
- Täpsustusi on tehtud kompenseerimise tingimustes, nt piirkogustes, näidustuste kirjelduses jne.

TOIMETULEKUPIIR TÕSTETAKSE 150 EURONI

Valitsus kiitis heaks tõsta 2019. aastal toimetulekupiir 150 euroni.

ALLIKAS: Sotsiaalministeeriumi pressiteade, 8 november 2018.
FOTOD: Erakogu

„**T**oimetulekupiir on vaja järkjärguliselt viia vastavusse elatusmiinimumiga, et see kataks ära abivajaja esmavajadused ja ennetaks ta vaesusesse sattumist,“ ütles sotsiaalkaitseminister Kaia Iva. „Toetused ja hüvitised peavad vastama inimeste vajadustele, kuid ei tohi seejuures tekitada aktiivsus- ja vaesuslõkse. Seega on samuti oluline soodustada toimetulekutoetuse saajatest töövõimelisi inimesi naasma tööturule, kuna just töötamine kaitseb vaesuse eest parimal võimalikul moel.“

Muudatuse jõustudes on edaspidi esimesele või ainsale leibkonnaliikmele toimetulekupiiri suurus 150 eurot, igale järgnevale täisealisele liikmele 120 eurot ja igale alaealisele 180 eurot. See on summa, mis pärast eluasemekulude katmist inimesele peab kätte jääma muude kulutuste jaoks.

Muu hulgas jõustusid 2018. aastal toimetulekutoetuse süsteemis muudatused, mille järgi on tööle minejale kuue kuu jooksul soodsamad tingimused. Kui inimene läheb tööle, siis esimese kahe kuu jooksul tema töötasu toimetulekutoetuse määramisel sissetulekute hulka ei arvata. Järgmised neli kuud arvatakse sissetulekute hulka töötasust vaid 50%. Lisaks anti kohalikele omavalitsustele õigus teatud juhtudel vähendada määratava toimetulekutoetuse suurus.

Lisaks loodi õpilastele paindlikumad tingimused töötamiseks näiteks koolivaheajal, kuna enam ei arvata kooliõpilaste töötasu toimetulekutoetuse

arvestamisel leibkonna sissetulekute hulka. Toimetulekutoetust saab taotleda kogu kuu vältel ja toimetulekupiir alaealistel tõsteti 1,2 kordseks.

Toimetulekutoetus on riigi rahaline abi, mille eesmärk on toetada iseseisvat toimetulekut ning leevendada inimeste ja perekondade materiaalsel puudust. Toetust on õigus saada neil leibkondadel, kelle kuu netosissetulek pärast eluasemekulude maha arvamist jääb alla kehtestatud toimetulekupiiri. 2017. aastal maksti toimetulekutoetust 14 056 perele.

TOIMETULEKUPIIR – miinimumsumma, mis on vajalik minimaalseks igapäevaseks äraelamiseks ühe kuu jooksul. Toimetulekupiiri kehtestamisel lähtutakse minimaalsest tarbimiskulust toidule, riietusele ja jalanõudele ning muudele kaupadele ja teenustele esmavajaduste rahuldamiseks.

VAIMUPUU KÜSIB:

Kui palju kulutate ühe pereliikme söögile, riietele ja esmatarbekaupadele ühes kuus keskmiselt? Vastuseid ootame ainult intellektipuudega inimestelt ja/või nende pereliikmetelt aadressil toimetus@vaimupuu.ee.

na abi väljas. Otsustasin, et mul on kodus ka koristamist vaja, nii valisin esimesest listist koristamise ja pesu pesemise, teisest riietumise ning kolmandast arstitoimingutel käimise. Järgmiseks tuli kalendrist valida kuupäev ja kellaaeg, mitte midagi keerulist.

Teenused ja aeg valitud, vajutasin nupule „edasi“, et oma broneering ära vormistada, mille peale avanes valik abistajatega, minul oli võimalus valida ainult ühte inimest. Silvia-nimeline naisterahvas, lugesin enne kinnitamist veel eelmiste klientide tagasisidet, kõik tundus okei. Märkisin valikus Silvia ära ja vajutasin taaskord edasi. Järgmiseks avanes leht detailse infoga, kontrollisin kiiruga kõik üle ning seejärel kerisin allapoole. Seal hakkas tasumise osa, mingi ootamatu vorm, kuhu oodatakse mingit kaardi numbrit.

Olin hetkeks päris segaduses – kas tõesti saab ainult krediit- või deebetkaardiga tasuda? Mis saab, kui mul kumbagi neist ei ole? Jäädki abita? Kirjutasin Caremate'i infosse, et selle kohta täpsemalt uurida. Vastuseks sain, et tõesti saab selles keskkonnas tasuda ainult deebet- või krediitkaardiga ning see jääb ka tulevikus nii. Soovitati endale lihtsalt pangakaart tellida, lisaks seletati, et raha läheb arvelt maha alles pärast teenuse lõppu. Õnneks olin just ise uue kaardi saanud ja väikse jamamisega sain ka vajaliku funktsiooni töökorda. Sisestasin vajalikud kaardiandmed ning vajutasin nupule „Esita tellimus“.

Hetk pärast tellimuse esitamist sain meili, et minu tellimus on tühistatud, kuna antud hooleandja pole saadaval. Sellele järgnes teine kiri, kus soovitati Silvia asemel teist hooleandjat, Allarit. Olin olukorras, kus vajasin abi, seega polnud minu jaoks eriti oluline, kes täpselt seda abi osutab. Nii siis pidin uuest endale tellimuse broneerima, valides see kord hooleandjaks Allari, hetke pärast saabus sellest ka meilile kinnitus. Jäin reedet ootama.

Allar saabus reedel mõni minut pärast kümnet. Esimene tutvus tehtud, näitasin talle tööette, milleks oli toa koristamine. Harja ja mopiga pörand, niiske lapiga pinnad üle käia ning lõpetuseks väike hulk nõusid. Allar tegutses kiirelt ja korralikult, juba poole tunniga olid tal kõik tööd tehtud ja võisime jõusaali minna. Enne minekut

Janar Peterson on rõõmus, kuna jõudis jõusaali ilma sekeldusteta.

aitas ta mind veel ka riietumisel särgi ja jopega. Kasutasime ühistransporti, mis on ratastooliga paras ettevõtmine, eriti kui seda varem teinud pole. Seekord läks asi õnneks ilma suuremate takistusteta, 40 minutit ja olin jõusaalis kohal. Jõusaalis vajasin abi lahti riietumisel ning natukene ka trenažööre vahetades, tunni ajaga olid mul kõik harjutused tehtud ning valmis tagasi sõiduks. Ka see läks muretult, kuigi 4 teenuse tundi oli poolel teel koju juba täis tiksunud. Allar tõi mind hiljem ilusti koju ja aitas isegi voodisse. Teenuse lõppu märkis telefoni saabunud teade raha liikumisest minu arvelt Caremate'i.

Üldiselt võtaksin oma kogemuse Caremate'iga kokku valdavalt positiivsete mõtetega. Idee on hea, sest Eestis on väga palju inimesi, kes sellist teenust vajavad, aga paraku on vähe neid, kes sellist teenust endale igapäevaselt lubada saaksid – 10 eurot tunnis on ikka pigem ekstreemseteks juhtudeks, aga kui on abi vaja, siis on abi vaja.

KOKKUVÕTE

Carmate'i idee on hea ja teostus samuti, aga erivajadusega inimese jaoks on hind liialt krõbe.

Abistaja Allar aitab Janarit jõusaalis.

Eesti Liikumispuudega Inimeste Liidu Rehabilitatsioonikeskuses on Jõulutunneli abil saadud HUR SmartTouch treeningseadmed, mida saavad kasutada väga erineva sportliku võimekuse ja eesmärkidega inimesed.

CAREMATE TEENUSE SAAJA PILGU LÄBI

TEKST: Janar Peterson
FOTOD: Kevin Lillend

Caremate on veebirakendus, mis lubab viia kokku abistaja ja abivajaja. Olen sügava liikumispuudega ja vajan tihti oma igapäevastes tegevustes kõrvalist abi ehk siis isikut, kes oleks abistamiseks kompetentne. Caremate reklaamib, et nemad suudavad selliseid inimesi pakkuda. Kuna mul oli üheks reedeks vaja abilist, kes saaks minuga Kesklinnast trolliga Linnu teele sõita, et saaksin seal asuvas Eesti Liikumispuudega Inimeste Liidu jõusaalis tunnikese ennast liigutada, otsustasin proovida Caremate'i.

Teenuse tellimiseks pidin ennast esmalt kasutajaks registreerima, kõik igati lihtne ja arusaadav. Kasutaja loodud, asusin otsima õiget nuppu, kus seda teenust tellida saab. Ei läinud kaua, kui lehe ülaosas oranži nuppu märkasin, millel kirjas „Broneeri aeg“. Nupule klikkides avanes vorm väljadega, mis nõudsid infot abistatava kohta, nimi, aadress ja kõige all suurem väli lisainfoks. Täitsin kõik kenasti ära, lisainfoks panin, et vajan suurel määral kõrvalabi. Edasi allapoole kerides tuli märkida kolmest ülemkategorias koosnevast valikutest, milles täpselt abi vaja on. Ülemkategoriateks on koduhooldus ehk majapidamistööd; isikuhooldus, mille alla liigituvad enamasti hügieenitoimingud ning kolmanda-

Ühe võidufoto autor Sander Kaur ja üks sponsoreid, Liis Antons firmast Kingituste Saar.

VAIMUPUU

FOTOKONKURSI

lõpetamine Salme kulturikeskuses Tallinnas

TEKST: Kahro Ader, Rapla Hoodekeskuse Tugikeskus Vahtra
FOTOD: Kalev Lilleorg

7. novembril 2018. a sõitsime Rapla Hooldekeskuse juurest kell 11.00 bussiga Tallinnasse fotokonkursi pidulikule lõpetamisele. Selle korraldas ajakiri Vaimupuu eesotsas Janek Muruga. Kohale jõudes läksime III korrusele. Aitasime toole ritta seada, lauda katta.

Marko Mitt Vaimupuu kalendriga.

Mina panin klaase laua peale ja morsikannud ka. Vett pidime tooma I korruselt. Selleks sõitsime lif-tiga alla ja üles tagasi.

Õhtujuht oli Kerttu Rakke. Kõige esimesena esines Voldemar Kuslap. Väga võimas hää! Teisena laulis Karl Madis. Laulis liiga vähe, tahtsime teda rohkem kuulata. Järgmisena esines Lepatriinu. Tema laulis oma laule ja üks laul oli tal täitsa uus. Ta laulis seda esimest korda meile.

Fotokonkursi avas sotsiaalminister Kaia Iva. Näitusel nägime žürii poolt valitud parimaid pilte. Minu pilt sündis pargis ja pildiallkiri oli „Me liigume ikka edasi”. Esimest korda oli minu pilt näitusel. See oli mulle suur üllatus. Kõik pildid näitusel olid ilusad. Siis saime mõnusaaid ampse süüa. Oli soolaseid ja magusaid. Need olid väga head.

Seejärel algas autasustamine ja tänamine. Mina sain auhinnaks Tallink SPA kinkekaardi.

Lõpetuseks esines Jüri Homenja, kelle laulude saatel saime ka tantsida.

Aitäh, Janek Muru, toreda ürituse ja vahvate auhindade eest! Aitäh ka Kerttule huvitava jutu eest. Te olete nii suure töö ära teinud!

Palun järgmisel aastal taas sellist võimsat üritust!

VAIMUPUU TÄNAB:

ART Konverentsitehnika OÜ, OÜ Argmar Grupp, Koduekstra OÜ, Kingituste Saar, Forum Cinemas OÜ. Margit Sokk, Ruth Roht, Papyrus AS, DSV Transport AS ja Hasartmängumaksu Nõukogu; Kevin Lillend, Tiina Azojan, Linda Luhse ja Einar Kuusk, Lepatriinu, Voldemar Kuslap, Karl Madis, Jüri Homenja ja kõik teised, kes meie fotokonkursi õnnestumisele kaasa aitasid.

Helen Bokmann ja Lili Tiri (ELIL), tagaplaanil kaameraga Einar Kuusk, kelle filmitud ülevaadet üritusest saab vaadata Vaimupuu kodulehel.

Lepatriinu jagas autogramme.

Külalised Torist kohvipausil.

Fotokonkursi korraldusmeeskond: Linda Luhse, Janek Muru, Kerttu Rakke, Tiina Azojan ja Kevin Lillend.

Ansambel Karavani plaadiga uhkeldavad külalised Hiiumaalt.

Kõigi pilgud on lavale suunatud.

Vanameister Voldemar Kuslap, kelle võimas esitus paljudele hinge läks.

Lili Tiri, Janek Muru, Janar Peterson ja Lepatriinu.

Kaia Iva fotosid imetlemas.

Võidutööde autorid: Anu Eding, Indrek Hansen, Siim Troska, Andrus Sarik, Sander Kaur ja Annika Kütt. Pildilt puudub peaauhinna võitja Rein Oks, kes ei saanud kahjuks kohale tulla.

„Mina jään“
Rein Oks
Viljandimaa Singel
Vaimupuu 2018. a fotokonkursi
„Minu Eesti“ võidufoto